

A. H. Reinholmin kirje v:lta 1850

A. H. Reinholm oli 1840-luvulla lukuisilla matkoillaan kerännyt kansantietoutta runsaat määrät. Tällöin hän kiinnitti huomionsa myös kansanleikkeihin ja kartutti niitäkin koskevilla tiedoilla arvokkaita kokoelmiaan. Reinholm oivalsi, että leikit monella tavoin voivat valaista kansanrunoutta. Tätä todistaa hänen 7. 9. 1850 kirjoittamansa kirje Tarton *Õpetatud Eesti Seltsin* sihteerille Emil Sachssendahlille (1814—1856). Kansanrunoutemme keruun historiaa tutkivalle on tällä kirjeellä mielenkiintoista sanottavaa.

Oheisena julkaistaan Reinholmin kirje facsimile-jäljennöksenä ja suomenoksena, jonka tarkkuutta tavoittaessani olen saanut apua toht. Marjatta Wisiltä.

Jalosukuinen Herra Tohtori!

Parin vuoden ajan olen työskennellyt suomalaisten kansanlaulujen toimittamisen parissa. Niitä olen koonnut Inkeriin ja Viipurin puoleen tekemiltäni matkoilta, ja tullut siihen tulokseen, että niistä useita ei voi täysin ymmärtää, ellei tarkoin tunne kansanleikkejä, sillä jostakusta katkelmalta näyttävä [laulu] saa hyvin usein selityksensä siihen kiinteästi liittyvästä leikistä. Sen tähden ryhdyin heti omistamaan erityistä huomiota leikkeihin ja jatkuvan keruutyön kestäessä olen nähnyt olettamukseni vahvistuvan joka askeleella. Keruuseen ryhdyttäessä on siis alunperin vaikea ajatella, mitä lopuksi koostuu; kootaan kokoamisesta päästyä ja toivotaan voitavan saavuttaa tarpeellinen yleiskatsaus. Sivuseikkana pitämäni on vähitellen kasvanut joksikin itsenäiseksi. Tarkkuuteen ja täydellisyyteen olen pyrkinyt, ja se onkin

ollut minulle mitä suurimmaksi hyödyksi, osittain tuottaessaan aivan odottamattomia tuloksia Suomeen eri alueiden kansanelämän piiristä, osittain laajentaessaan näköpiiriä niin, että sitä kokonaisuutta, jos vain edelleen jatketaan, voi pitää melko tärkeänä kansatieteellisenä lisänä. Tarkastellessani yleensä tapojen yhtä puolta olen pitänyt juuri leikkejä paljon mielenkiintoisempina ja valaisevampina kuin joitakin kiviä kielennäyhteitä. Vielä enemmän pitää niitä säilyttää, koska useat leikit ja pilat, joilla kansa vapaahetkensä viettää hauskaasti ja iloisesti, ovat ilmeisesti juurtuneet syvästi sen uskontoon ja muinaiseen kulttiin, ja sen vuoksi ne ovat erittäin tärkeät mytologialle ja historialle. Nämä laajentuneet katsantokannat ovat panneet minut tutkimaan myös yleensä kansanjuhliä, millaisina ne yhä paikokittain esiintyvät ja millaisia ne joskus ovat olleet.

Nyt en voi käydä laajemmalti käsittelemään suomalaisia kansanleikkejä; siksi pyydän saada huomauttaa Teille, että vertaileva yleiskatsaus on aina kuten tässäkin tapauksessa luonnollinen ja vieläpä tuiki välttämätön. Pallas¹ ja muutkin tutkijat ovat kirjoittaneet eri suomalaisten kansanheimojen juhlista ja leikeistä perin ylimalkaisesti, ja se kaikki saattaisi kenties olla paljon parempaa. Koska suomalaiset ja virolaiset ovat suuria kansanryhmiä, voivat ne antaa melleminpuoliselle vertailulle mitä runsainta aineistoa. Virolaisten kansanjuhlista olen löytänyt eri virolaisten seurojen »tiedonannoista» ja »toimituksista» kirjoitetuksi yhtä ja toista, mutta nimenomaan leikeistä minulta täysin puuttuu tietoja. Ehkä on siitä-

¹ S. P. Pallas (1741—1811), kuuluisa saksalainen tutkimusmatkailija.

Hochwirdigen Herrn Doctor!

Th. A. C. Thrämer
49 50

Herrn Thraemer mit der Erlaubnis von Finlands National-Lesern beauftragt, die ich auf verschiedenen Reisen in Finnland mit ein Werkzeugschreiber gemacht habe, bin ich zu der Erfahrung gekommen, dass man die von Ihnen oben genannte Kenntnis von Volks-Spielen unmöglich nicht erhalten werden können, denn es sehr oft als Bruchstück eines verkommenen, findet eine Erklärung im Spiele, wenn es wenig unbekannt ist. Deshalb fing ich auch bald an, ein separates Verzeichnis der Spiele zu machen, und während fortgesetzter Sammelarbeit habe ich meine Erfahrungen mit gewissen Mitteln bekräftigt gesehen. Wenn man es auf das Sammeln los geht, ist es Anfangs schwer zu vermuten was daraus am Ende werden wird, man sammelt was sammelt wieder in der Hoffnung die nötige Ueberfülle zu sammeln können. Was ich als eine Verheißung angesehen ist nach uns nach zu etwas für sich selbständigem hervorgekommen. Genauigkeit und Vollständigkeit, die ich nachgehends bei mir von gewissen Seiten gewisser Theil auch bei mir ganz unmerklich gefühlten über das Vorstellen verschiedener Orte zumal dargebracht haben, habe den Eindruck es erweitert haben, daß ich das Ganze, wenn es nur weiter fortgeführt wird, als einen nicht unwichtigen ethnographischen Beitrag betrachten können. Als eine Folge von dem Letzten überhaupt, betrachte ich nämlich die Spiele als ein interessantes und belehrendes für die Local-Differenzen des Volkes und besonders harten Bevölkerungs als einige brauchbare Sprachproben. Nach und nach sind sie deswegen im physischen und nicht Spiel ein Leben, wovon das Volk eine gewisse Vorstellung verliert und langsam verläßt, in die Religion und vormaligen Kultur tief eingedrungen, und sich zeigen wie dadurch für die Mythologie ein fester Punkt von überaus großer Wichtigkeit ist. Diese erweiterten Ansichten haben mich auch bei wegen der Volksgeschichte überhaupt, wie sie Stellung und da sind über vornehmlich gewissermaßen nachzugehen.

kin jotain kirjoitettu, vaikken sitä lainkaan tiedä. Sen vuoksi on kovin mieluisaa, että herra yliopettaja Thraemer² on ystäväni tohtori Mickwitzin³ välityksellä viitannut Teihin, sitäkin mieluisampaa, koska hyvin tiedän Teidän olevan tarttolaisen

kirjallisuudenseuran sihteerinä. Kansanlaulujen, satujen ja leikkien käännökset ovat aina epätarkkoja; siksi olenkin omani merkinnyt luonnontarkasti kaikkine vivahduksineen ja luonteenomaisine ominaisuuksineen, jotka ainoastaan peruskieli saattaa

² Theodor A. C. Thrämer (1809—1859), Tarton kymnaasin opettaja.

³ Carl Mickwitz (1811—1880), Tarton yliopiston viron kielen lehtori.

Sinä olet näin ikä nyt las meritor die finnische Volkspoesie behaupten, nicht eingehen. Bitte aber einen Bemerkung zu thun, das eine komparative Uebersicht eine immer so weit in diesen Falle nutzlos; ja sogar ganz wenig nutzlos ist. Was Sallas eine andere von den Dichtern und Spielen verhalten sein oder volkspoesie gezeichnet haben, ist ganz oberflächlich und konnte vielleicht noch besser sein. Die Dichter aber wie die Opfer, die größere Volkermassen sind, von notwendig das ethnohistorische Material zum gegenseitigen Vergleich darbieten können Ueber die Wichtigkeit der Ethnohistorie "Kritikungen" und "Verhandlungen" die verschiedenen ethnohistorischen Gesellschaften mancherlei her und da geschrieben, über die eigentlichen Spiele aber mangelt nur Nachrichten ganz wie gar Vollständigkeit auch darüber was geschrieben, obwohl ich davon nicht weiß. Deswegen ist mir sehr lieb gewesen, das Herr Oberlehrer Throner durch seinen Freund Dr. Kieckwitz mich jetzt an Sie zuweisen hat, so viel Ueber wissen ich ja doch nicht gut weiß das die Korrekturen der Bergarbeiter literarischen Gesellschaft Uebertragen von Volkshelden, Sagen und Spielen werden immer weiter, ich habe das einige deshalb natürlich angerechnet mit allen Anspielungen und karikaturistischen Eigentümlichkeiten, die nur die Fremdsprache wiedergeben können. Sie wünschen wäre, dass die Ethnologen, wie möglich, nach solchen Methoden gesammelt werden möchten — physische lokale Anspielungen brauchen in jenen Fällen durch Anmerkungen erklärt zu werden. In vielen finnischen Spielen hat ich so gar Zeichnungen. Diese Sammlung hoffe ich schon bald fertig haben, dass unavert ist gern, von Ihnen einige, wenn auch noch so wenige, Ethnologen zu bekommen, um jedes in die parallel Stellen aufnehmen zu können, was ich auch mit der Schwedischen (nach Arwidsson's Schwed. Volksheldensagen) für jeden Fall beobachtet habe. Ueberhaupt kann ich kaum hoffen, von den finnischen nachmal Spielen mehr als die Hälfte bei jetzt gesammelt zu haben. Das Arbeit noch immer fortgesetzt werden, man muss sich anfangs mit wenigen genügen lassen und deswegen gewisses erwarten. Nicht unrichtig wäre es für die Ethnographie, die lokalen Sagenrichtungen der Spiele auch in Estland gehen von Kall in Stelle zu verfolgen bis an die rein-kann Throner kann man ja schließlich hoffen zu erfahren, was jedem Volke eigentümlich gewesen und was was das eine oder andere entlehnt habe. . .

Nur durch gemeinschaftliches Bestreben können wir hoffen, etwas für die wissenschaftliche Kunde der finnischen Poesie leisten zu können, so möchten mich denn entschuldigen, dass ich die mit dieser Aufgabe beauftragte. Wenn ich

toistaa. Toivottavasti virolaiset tahtoisivat mahdollisuuksien mukaan kerätä käyttäen samaa menetelmää; vaikeahkot paikalliserikoisuudet on joka tapauksessa selitettävä huomautuksien. Useista suomalaisista leikeistä minulla on jopa piirroksiakin. Toivon tämän kokoelman valmistuvan jo lähiaikoina; sen vuoksi toivon hartaasti saavani Teiltä ainakin joita-

kuita virolaisia [toisintoja] voidakseni kunkin niistä sijoittaa lomaan vertailuainekseksi samoin kuin ruotsalaisetkin (Arwidssonin ruotsalaisten kansanlaulujen perusteella) olen joka kohdassa (vain mainiten) ottanut huomioon. Arvelen koonneeni suomalaisista kansanleikeistä yleensä tuskin enempää kuin puolet. Työ on jätettävä ja deuterai frontides softerai.

was über den genannten Stoffe schon geschrieben worden ist, ist
 auch Sie das mir angegeben zu wollen. Fürchte müssen auch hierher gehören, was
 habe deren mittelst 30. Stück ist nach zweifelhafte sein mag welche von die
 von dem Polke selbst uranfängs angehören. Manche scheinen gewissens vor ganz
 eigentümlicher Art sein. Jeder Name ich zu allen nicht die Polstern, Jagge,
 Jede ich gefahren sogar mit. Etliche sind, Tänzmelodie bekommen von Polke, be
 die nur vorzüglich 7 zusammen verchiedene Variationen. Polke ist die an einem
 der bei und bekannt. Ganz unbekannt von Polke gekommen, aber was meine
 die? Wie ich sagte, dies allerlei Stücke 7 8 Oravapöytä, Hirvipöytä (wora
 das Liedhorn des Elanthern vorstellen soll), Blinde Kuh, Hiippa u. u. die von
 und größter an Zahl von den Vergangenen weniger Stücke. Aber sie schei
 nen auch zum Teil schon verfahrenen haben, was müssen bald mit aller
 Sorgfalt gesammelt werden. Der russische Dichter Czajkowski sehr ein Vergleiche
 der. Hier anbei ich für diesmal mein schreiben, was habe die ich
 zu unterzeichnen

mit vollkommener Hochachtung

Ihre ergebener Diener

Sig Reinholm
 Phil. Magister an der Univ.
 H. H. ammannson

Helsingfors d. 7 September
 1850 neuen Styl

Kansatieteellisesti olisi tärkeätä leik-
 kien paikallisten vivahdusten seura-
 aminen Virossa suoraan seudulta toi-
 selle aina aitovenäläiselle alueelle
 asti. Siitä voisi lopulta toivoa näke-
 vänsä, mikä kullekin kansalle on ollut
 ominaista ja mitä ja millä tavoin toi-
 nen kansa on toiselta lainannut jne.

Ainoastaan yhteisesti yrittäen
 voimme toivoa saavamme aikaan
 jotakin suomalaisten kansojen tie-
 teelliseksi tuntemiseksi. Tahtonette
 siksi suoda minulle anteeksi vaiva-
 tessani Teitä tällä tehtävällä. Jos
 mainitunlaisia aineksia on jo esiinty-
 nyt jossakin painettuna, pyytäisin
 Teitä siitä ilmoittamaan minulle.
 Myös tanssit kuuluisivat tähän; meillä
 on niitä vähintään 30, jos kohta on
 epävarmaa, mitkä niistä ovat alun-
 perin kuuluneet kansalle. Joka ta-
 pauksessa useat näyttävät olevan
 laadultaan omaperäisiä. Valitetta-
 vasti en tunne kaikkien sävelmiä, sitä
 vastoin olen saanut eilen jopa virolai-

senkin tanssisävelmän. Polskasta on
 meillä ainakin 7 melko erilaista toi-
 sintoa. Polska on yleisin meillä tun-
 nettu tanssi, kukaties Puolasta saa-
 punut, vai mitä arvelette? Kuten olen
 sanonut, eri leikit, esim. oravaisilla,
hirvisillä (joissa on kuviteltava ole-
 vansa orava, hirvi), sokkosilla (Blinde
 Kuh), hiippa jne. ovat talonpoikiemme
 lukumäärältään suurimmat huvituk-
 set. Mutta nekin näyttävät jo hävin-
 neen unholaan, ja pikapuoliin ne
 täytyy hyvin huolellisesti koota tal-
 teen. Venäläistä vertailuainesta tar-
 joaa runsaasti Saharov⁴. Päätän tä-
 hän tällä haavaa kirjeeni, ja minulla
 on kunnia merkitä

täysin kunnioittavasti
 Teidän nöyrä palvelijanne
 Aug. Reinholm
 filosofian maisteri, yliopiston kirjaston
 amanuenssi
 Helsinki 7. syyskuuta 1850 u. l.

S. HNEN

⁴ I. P. Saharov (1807—1863), tunnettu venäläinen kansatieteilijä, arkeologi ja bibliografi.